

Često postavljana pitanja o presudi Suda Europske unije u predmetu C-311/18 - *Data Protection Commissioner protiv Facebook Ireland i Maximilian Schrems*

- Neslužbeni prijevod -

Ovaj dokument ima za cilj dati odgovore na neka od često postavljanih pitanja koja zaprimaju nadzorna tijela za zaštitu podataka te će se razvijati i dopunjavati, budući da Europski odbor za zaštitu podataka (EDPB) nastavlja analizirati i procjenjivati presudu Suda Europske unije Unija („Sud”).

Presuda C-311/18 nalazi se na poveznici

curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=228677&pageIndex=0&doclang=HR&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10300380, a priopćenje Suda dostupno je [ovdje](#).

1) Što je Sud presudio u predmetnoj presudi?

Sud je ispitao valjanost Odluke Europske komisije 2010/87/EC o standardnim ugovornim klauzulama („SCC”) i smatra istu valjanom. Naime, valjanost te odluke nije dovedena u pitanje zbog same činjenice da standardne ugovorne klauzule u toj odluci ne obvezuju tijela javne vlasti treće zemlje kojoj su podaci preneseni, s obzirom na to da su ugovorne prirode.

Međutim, ta valjanost, dodao je Sud, ovisi o tome uključuje li Odluka 2010/87/EC učinkovite mehanizme koji u praksi čine mogućim osiguravanje usklađenosti s razinom zaštite bitno ekvivalentne onoj koju Opća uredba o zaštiti podataka jamči unutar EU-a i kojom se prenose osobni podaci u skladu s takvim odredbama te da će prijenosi podataka biti obustavljeni ili zabranjeni u slučaju kršenja tih klauzula ili ako je iste nemoguće poštovati.

U tom smislu, Sud posebno ističe da se Odlukom 2010/87/EC nameće obveza izvozniku podataka i primatelju podataka („uvozniku podataka”) da provjere, prije bilo kakvog prijena podataka te uzimajući u obzir sve okolnosti prijena, da li je ta razina zaštite osigurana u dotičnoj trećoj zemlji i da Odluka 2010/87/EC zahtijeva od uvoznika podataka da obavijesti izvoznika podataka o bilo kakvoj nemogućnosti poštovanja standardnih ugovornih klauzula i prema potrebi da obavijesti o nemogućnosti poštovanja bilo koje od dodatnih mjera uz one koje osiguravaju standardne ugovorne klauzule, a izvoznik podataka je zauzvrat obavezan obustaviti prijenos podataka i/ili raskinuti ugovor s uvoznikom podataka.

Sud je ispitao i valjanost Odluke o Štitu Privatnosti (Odluka 2016/1250 o primjerenosti zaštite u okviru europsko-američkog sustava zaštite privatnosti) budući da su prijenosi koji su se odvijali između EU-a i Sjedinjenih Američkih Država („SAD”), doveli do zahtjeva za prethodnu odluku u kontekstu nacionalnog spora.

Sud smatra da zahtjevi domaćeg zakonodavstva SAD-a, a posebno određeni programi koji omogućuju američkim javnim tijelima pristup osobnim podacima za potrebe nacionalne

sigurnosti koji se prenose iz EU-a u SAD, rezultiraju ograničenjima zaštite osobnih podataka koja nisu propisana na takav način da zadovoljavaju zahtjeve za razinom zaštite koji su u bitnome ekvivalentni onima koji se zahtijevaju na temelju prava EU-a¹ i da predmetni propisi osobama na koje se podaci odnose ne dodjeljuju prava na koja se u postupku pred sudovima mogu pozivati protiv američkih tijela.

Posljedično, zbog takvog stupnja uplitanja u temeljna prava osoba čiji podaci se prenose u tu treću zemlju, Sud je proglasio da Odluka o primjerenosti Štita privatnosti nije valjana.

2) Osim na Štit Privatnosti, utječe li presuda Suda i na ostale instrumente za prijenose podataka?

Općenito, kad govorimo o trećim zemljama, razina zaštite koju je utvrdio Sud primjenjuje se na sve odgovarajuće zaštitne mjere u skladu s člankom 46. Opće uredbe o zaštiti podataka koje se upotrebljavaju za prijenose podataka iz Europskog gospodarskog prostora u bilo koju treću zemlju. Američko pravo na koje se poziva Sud u svojoj presudi (tj. odjeljak 702. FISA i EO 12333) primjenjuje se na svaki prijenos u SAD elektroničkim sredstvima koji potpadaju u područje primjene ovog zakonodavstva, bez obzira na instrumente koji su korišteni za prijenos².

3) Postoji li razdoblje odgode (tzv. grace period) tijekom kojeg mogu nastaviti s prijenosom podataka u SAD bez da procijenim koji je moj pravni temelj za prijenos?

Ne, presuda suda o poništenju Odluke o štiti Privatnosti je bez zadržavanja učinaka, jer američko pravo koje je Sud preispitivao, ne pruža u bitnome ekvivalentnu razinu zaštite onoj u EU. Takva procjena se mora uzeti u obzir za svaki prijenos podataka u SAD.

4) Prenosio sam podatke američkom uvozniku podataka na temelju Štita Privatnosti, što bih sad trebao učiniti?

Prijenosi na temelju ovog zakonskog okvira su nezakoniti. Ako želite nastaviti s prijenosom podataka u SAD, trebali biste provjeriti možete li to učiniti pod uvjetima koji su navedeni niže.

5) Koristim standardne ugovorne klauzule za prijenos podataka uvozniku podataka u SAD-u, što bih trebao napraviti?

Sud je utvrdio da pravo SAD-a (tj. odjeljak 702. FISA i EEO 12333) ne osigurava bitno ekvivalentnu razinu zaštite. Možete li prenijeti osobne podatke na temelju standardnih ugovornih klauzula ili ne, ovisit će o rezultatu Vaše procjene, a pritom je potrebno uzeti u obzir

¹ Sud naglašava da određeni programi nadzora kojima se omogućuje pristup američkim javnim tijelima osobnim podacima u svrhu nacionalne sigurnosti, a koji se prenose iz EU-a u SAD ne predviđaju nikakva ograničenja u pogledu ovlasti dodijeljenih američkim tijelima ili postojanje jamstava za potencijalno ciljane osobe koje nisu američki državljani.

² Odjeljak 702. FISA se primjenjuje na sve „pružatelje elektroničkih komunikacijskih usluga” (vidjeti definiciju pod 50 USC člankom 1881. točkom (b) podtočkom 4.), dok EO 12 333 organizira elektronički nadzor koji je definiran kao „stjecanje nejavne komunikacije elektroničkim putem bez suglasnosti osobe koja je stranka elektroničke komunikacije ili, u slučaju neelektroničke komunikacije, bez suglasnosti osobe koja je vidljivo prisutna na mjestu komunikacije, ali ne uključujući upotrebu opreme za radiolociranje isključivo za utvrđivanje smjera samo da bi se odredila lokacija odašiljača (3.4; b)).

okolnosti prijenosa, kao i dodatne mjere koje biste mogli uključiti. Te dodatne mjere zajedno sa standardnim ugovornim klauzulama, nakon analize okolnosti u kojima se odvija prijenos i ovisno od slučaja do slučaja, morale bi osigurati da pravo SAD-a ne narušava odgovarajuću razinu zaštite koju iste jamče. Ako zaključujete da, uzimajući u obzir okolnosti prijenosa i moguće dodatne mjere, odgovarajuće zaštitne mjere ne bi bile osigurane, dužni ste obustaviti prijenos ili prestati prenositi osobne podatke. Međutim, ako namjeravate nastaviti prijenos podataka unatoč ovom zaključku, morate obavijestiti svoje nadležno nadzorno tijelo za zaštitu podataka³.

6) Koristim obvezujuća korporativna pravila („BCR-ovi”) za prijenos podataka subjektu u SAD-u, što da radim?

Uzimajući u obzir presudu Suda, koji je Štit Privatnosti proglasio nevaljanim instrumentom prijenosa zbog prava SAD-a koji utječe na prava osoba čiji se osobni podaci prenose u tu treću zemlju u toj mjeri da njihova temeljna prava mogu biti narušena, također treba imati na umu da je Privacy Shield osmišljen i da osigura dodatna jamstva za prijenos podataka zajedno uz druge instrumente kao što su obvezujuća korporativna pravila. Potrebno je istaknuti da se procjena Suda primjenjuje i u kontekstu obvezujućih korporativnih pravila jer će pravo SAD-a imati prednost i nad obvezujućim korporativnim pravilima.

Možete li prenijeti osobne podatke na temelju obvezujućih korporativnih pravila ili ne, ovisit će o rezultatu Vaše procjene, a pritom je potrebno uzeti u obzir okolnosti prijenosa, kao i dodatne mjere koje možete osigurati. Dodatne mjere zajedno sa obvezujućim korporativnim pravilima, nakon analize okolnosti u kojima se odvija prijenos i ovisno od slučaja do slučaja, morale bi osigurati da pravo SAD-a ne narušava odgovarajuću razinu zaštite koju iste jamče.

Ako zaključujete da, uzimajući u obzir okolnosti prijenosa i moguće dodatne mjere, odgovarajuće zaštitne mjere ne bi bile osigurane, dužni ste obustaviti prijenos ili prestati prenositi osobne podatke. Međutim, ako namjeravate nastaviti prijenos podataka unatoč tom zaključku, morate obavijestiti svoje nadležno nadzorno tijelo za zaštitu podataka⁴.

7) Što je s drugim instrumentima za prijenos iz članka 46. Opće uredbe o zaštiti podataka?

Osim posljedica koje presuda ima na standardne ugovorne klauzule i na obvezujuća korporativna pravila, EDPB će procijeniti i posljedice presude na druge instrumente za prijenose podataka. Presudom se pojašnjava da je standard za odgovarajuće zaštitne mjere iz članka 46. „bitna ekvivalentnost”.

³ Vidjeti posebno uvodnu izjavu 145. presude Suda i točku 4. (g) Odluke Komisije 2010/87/EU, kao i odredbu 5. (a) Odluke Komisije 2001/497/EZ i Dodatak II. (c) Odluke Komisije 2004/915/EZ.

⁴ Vidjeti posebno uvodnu izjavu 145. presude Suda i stavak 4. točku (g) Odluke Komisije 2010/87/EU. Vidjeti i odlomak 6.3 WP256 rev. 01 (Radna skupina iz Članka 29., Radni dokument za izradu tablice s elementima i načelima koji se nalaze u obvezujućim korporativnim pravilima, odobren od strane EDPB-a, http://ec.europa.eu/newsroom/article29/itemdetail.cfm?item_id=614109) i odlomak 6.3 WP257 rev. 01 (Radna skupina iz Članka 29., Radni dokument za izradu tablice s elementima i načelima koji se nalaze u obvezujućim korporativnim pravilima izvršitelja obrade, odobreno od strane EDPB-a, detaljno http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item.cfm?item_id=614110)

Kao što je Sud istaknuo, valja napomenuti da se članak 46. nalazi u poglavlju V. Opće uredbe o zaštiti podataka, i, shodno tome, isti treba tumačiti u svjetlu članka 44. predmetne Uredbe, kojim se utvrđuje da „sve odredbe iz ovog poglavlja primjenjuju se kako bi se osiguralo da se ne ugrozi razina zaštite pojedinaca zajamčena ovom Uredbom“.

8) Mogu li se za prijenos osobnih podataka u SAD osloniti na jedno od odstupanja za posebne situacije iz članka 49. Opće uredbe?

- I dalje je moguće prenijeti podatke iz Europskog gospodarskog prostora u SAD na temelju odstupanja predviđenih u članku 49. Opće uredbe, pod uvjetom da se primjenjuju uvjeti navedeni u tom članku. EDPB se poziva na svoje Smjernice o ovoj odredbi⁵.

Posebno treba podsjetiti da bi, u slučaju kad se prijenosi temelje na privoli ispitanika, privola trebala biti:

- izričita,
- specifična, odnosno dobivena posebno za određeni prijenos podataka ili skup prijenosa (što znači da izvoznik podataka mora osigurati dobivanje specifične privole prije samog prijenosa, čak i ako se prijenos odvija nakon što su podaci već prikupljeni), i
- informirana, što znači da osoba čiji se podaci prenose treba biti posebno informirana o mogućim rizicima prijenosa (tj. ispitanik bi također trebao biti informiran o specifičnim rizicima koji proizlaze iz činjenice da će njegovi podaci biti preneseni u zemlju koja ne pruža odgovarajuću zaštitu i da nisu osigurane odgovarajuće zaštitne mjere usmjerene pružanju zaštite podataka ispitanika).

U pogledu prijenosa potrebnih za izvršavanje ugovora između ispitanika i voditelja obrade, treba imati na umu da se osobni podaci mogu prenijeti samo u slučajevima kad se prijenos odvija povremeno. U svakom pojedinom slučaju, trebalo bi utvrditi jesu li prijenosi podataka „povremeni” ili „nisu povremeni”. U svakom slučaju, na ovo odstupanje možete se osloniti samo kad je prijenos podataka objektivno nužan za izvršenje ugovora.

U odnosu na prijenose nužne iz važnih razloga od javnog interesa (koji moraju biti priznati u pravu Europske unije ili u pravu države članice kojem podliježe voditelj obrade⁶), EDPB podsjeća da je osnovni uvjet za primjenjivost ovog odstupanja, utvrđivanje važnog javnog interesa, a ne priroda organizacije (javna, privatna ili međunarodna organizacija) i da, iako to odstupanje nije ograničeno na prijenose podataka koji su „povremeni”, to ne znači da se prijenosi podataka na temelju odstupanja radi važnog javnog interesa mogu odvijati u velikim razmjerima i sustavno. Umjesto toga, potrebno je poštovati općenito načelo prema kojem odstupanja navedena u članku 49. ne bi trebala postati „pravilo” u praksi, već bi trebala biti ograničena na specifične situacije i svaki izvoznik podataka mora osigurati da prijenos zadovoljava strogi test nužnosti.

⁵ Vidjeti Smjernice EDPB-a 2/2018 o odstupanjima iz članka 49. iz Uredbe 2016/679, usvojene 25. svibnja 2018. godine https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_2_2018_derogations_en.pdf, str.3

⁶ Upućivanje na „države članice” trebalo bi shvatiti kao upućivanje na „države članice Europskog gospodarskog prostora”.

9) Mogu li nastaviti koristiti standardne ugovorne klauzule ili obvezujuća korporativna pravila za prijenos podataka u neku drugu treću zemlju osim SAD-a?

Sud je naveo da se standardne ugovorne klauzule u pravilu još uvijek mogu koristiti za prijenos podataka u treću zemlju, međutim, razina zaštite koju je Sud odredio za prijenose u SAD primjenjuje se na bilo koju treću zemlju. To isto vrijedi i za obvezujuća korporativna pravila.

Sud je istaknuo da je odgovornost izvoznika podataka i uvoznika podataka procijeniti poštuju li se razina zaštite propisana pravom EU-a u trećoj zemlji, kako bi se utvrdilo mogu li jamstva koja daju standardne ugovorne klauzule ili obvezujuća korporativna pravila biti poštovana u praksi. Ako to nije slučaj, trebali biste procijeniti možete li pružiti dodatne mjere kojima se osigurava u bitnome ekvivalentna razina zaštite kako je predviđeno u Europskom gospodarskom prostoru i ako pravo treće zemlje neće utjecati na te dodatne mjere kako bi se spriječila njihova učinkovitost.

Možete se obratiti uvozniku podataka kako biste provjerili zakonodavstvo zemlje i surađivali s uvoznikom podataka. Ako Vi ili uvoznik podataka u trećoj zemlji utvrdite da osobni podaci koji se prenose na temelju standardnih ugovornih klauzula ili obvezujućih korporativnih pravila, ne osiguravaju bitno ekvivalentnu razinu zaštite onoj zajamčenoj u Europskom gospodarskom prostoru, trebali biste odmah obustaviti prijenose. Ako to ne učinite, morate obavijestiti svoje nadležno nadzorno tijelo⁷.

Iako je, kao što je naglasio Sud, primarna odgovornost izvoznika podataka i uvoznika podataka da sami procijene da li zakonodavstvo treće zemlje u koju se izvoze podaci, omogućuje uvozniku podataka poštovanje standardnih ugovornih klauzula ili obvezujućih korporativnih pravila prije prenošenja osobnih podataka u tu treću zemlju, nadzorna tijela za zaštitu podataka će također imati ključnu ulogu prilikom provedbe Opće uredbe o zaštiti podataka i pri donošenju dodatnih odluka o prijenosu u treće zemlje.

Kao što je Sud pozvao u svojoj presudi, kako bi se izbjeglo da nadzorna tijela različitih država članica donose neujednačene odluke u vezi s prijenosima osobnih podataka takvoj trećoj zemlji, nadzorna tijela će i dalje po ovom pitanju nastaviti svoj rad unutar EDPB-a s ciljem osiguranja konzistentnosti, posebno ako se prijenosi u treće zemlje moraju zabraniti.

10) Kakve dodatne mjere mogu uvesti ako koristim standardne ugovorne klauzule ili obvezujuća korporativna pravila za prijenos podataka u treće zemlje?

Dodatne mjere koje možete predvidjeti, u slučajevima kada je potrebno, trebaju biti pružene na temelju procjene svakog pojedinog slučaja, a pritom je potrebno uzeti u obzir sve okolnosti prijenosa i procjenu prava treće zemlje, kako bi se provjerilo osigurava li se tim mjerama odgovarajuća razina zaštite. Sud je istaknuo da je primarna odgovornost na izvozniku i uvozniku podataka da procijene je li osigurana odgovarajuća razina zaštite te da pruže potrebne dodatne mjere.

⁷ Vidjeti posebno uvodnu izjavu 145. presude Suda. Vezano za standardne ugovorne klauzule vidjeti stavak 4. točku (g) Odluke Komisije 2010/87/EU, kao i stavak 5. točku (a) Odluke Komisije 2001/497/EZ i Prilog II. točku (c) Odluke Komisije 2004/915/EZ. Vezano za obvezujuća korporativna pravila vidi odlomak 6.3 WP256 rev. 01 (odobreno od strane EDPB-a) i odlomak 6.3 WP257 rev. 01 (odobreno od strane EDPB-a).

EDPB trenutno analizira presudu Suda kako bi utvrdio vrstu dodatnih mjera koje se mogu pružiti uz standardne ugovorne klauzule ili obvezujuća korporativna pravila, bilo pravne, tehničke ili organizacijske mjere za prijenos podataka u treće zemlje u kojima standardne ugovorne klauzule ili obvezujuća korporativna pravila nisu dovoljna da pruže dovoljnu razinu jamstava.

EDPB dodatno razmatra od čega bi se mogle sastojati te dodatne mjere te će pružiti više smjernica.

11) Koristim usluge izvršitelja obrade koji obrađuje podatke za koje sam odgovoran kao voditelj obrade, kako mogu znati prenosi li izvršitelj obrade podatke u SAD ili u neku drugu treću zemlju?

U ugovoru koji ste sklopili s izvršiteljem obrade sukladno članku 28. stavku 3. Opće uredbe, mora biti navedeno jesu li prijenosi odobreni ili ne (treba imati na umu da čak i pružanje usluga pristupa podacima iz treće zemlje, na primjer u administrativne svrhe, također znači prijenos podataka).

Potrebno je i odobrenje izvršitelju obrade da povjeri drugom izvršitelju obrade prijenos podataka u treće zemlje. Trebali biste obratiti pažnju i biti oprezni, jer velik broj različitih računalnih rješenja može uključivati prijenos podataka u treću zemlju (npr. u svrhe skladištenja ili održavanja podataka).

12) Što moram učiniti da mogu nastaviti koristiti usluge svog izvršitelja obrade ako u ugovoru sklopljenom u skladu sa člankom 28. stavkom 3. Opće uredbe o zaštiti podataka stoji da podaci mogu biti preneseni u SAD ili u drugu treću zemlju?

Ako Vaši podaci mogu biti preneseni u SAD i ne mogu biti pružene nikakve dodatne mjere kojima bi se osiguralo da pravo SAD-a ne utječe na bitno ekvivalentnu razinu zaštite koja je osigurana u Europskom gospodarskom prostoru, a koju pružaju instrumenti za prijenos, te nisu primjenjiva niti odstupanja iz članka 49. Opće uredbe, jedino rješenje je da ugovorite izmjenu ugovora ili dodatnu klauzulu u Vašem ugovoru za zabranu prijenosa u SAD.

Podaci ne samo da moraju biti skladišteni, već i administrirani negdje drugdje, a ne u SAD-u.

Ako Vaši podaci mogu biti preneseni u neku drugu treću zemlju, trebali biste provjeriti zakonodavstvo te treće zemlje kako biste utvrdili da li je u skladu s zahtjevima Suda, i s očekivanom razinom zaštite osobnih podataka.

Ako nije moguće naći odgovarajući temelj za prijenos podataka u treću zemlju, osobni podaci ne bi smjeli biti preneseni izvan teritorija Europskog gospodarskog prostora i sve aktivnosti obrade se moraju odvijati unutar Europskog gospodarskog prostora.

Za Europski odbor za zaštitu podataka

Predsjednica

Andrea Jelinek